

UTEHIMA
URAKAWA
MATSUMOTO

RIANDIKITWO NT WATSON GOODMAN

KABUKU EAKA TUGAHMIDJEN

Kabuku gaka “UTEITHIO UUMATE MATU-INF” gathondeketwo kari kanyinyi nīguo ūhote gūgakua mū-huko-inī waku ūgathomage rīrīa ūtarī na wīra ūraruta kana wetereire ngari. Maündū marīa maandikītwo ho mathurītwo kuumma thīinī wa Ibuku rīa Ngai tondū nīho hangioneke ciugo itarī mūndū ūngīcikararia.

Mūgambo wa Ngai “uumaga matu-inī” naguo nī wa bata mūno harī ngoro ciitū iria ihūtī o na ikanyota nī ūndū wa ūthingu wa ngoro. Mūndū o wothe arīkja kūhera mehia make na ma, na etīkia Mūhonokia, o We Jesu Kristo, na ngoro yake yothe-rī, Mwathani nīarīmwīyonithagia thīinī wa ngoro yake o na amūhe gīkeno gīake na thayū thīinī wa mwītikia ūcio. Ndahonokirio nī Mwathani 1937, na kuumma hīndī īo ndūūraga tūrī na ngwatanīro nake. Nīngūkūringīrīria na ngoro yakwa yothe atī wakorūo ūtarī wahonokio nī Mwathani ūhonokio o RIU, tondū nīwe ūhonokagia ehia othe. — Watson Goodman

WENDANI WA NGAI

Jeremia 31:3

Nake Jehova aanyumíriire kūu kūraya akīnjīra ūū: Ti-itherū ngwendete wendo ūria ūtūraga tene na tene; tondū ūcio no ngīrī-riirie gūgwīka maūndū ma ūtugi.

Johana 3:16

Amu Ngai, tondū wa ūria endete kīrīndī gīa gūkū thī, nīaarutire Mūrū wake wa mūmwe, nī getha mūndū o wothe ūmwīhokete ndakore, no agīe muoyo wa tene na tene.

Aroma 5:8

No rīrī, ūndū ūria Ngai onanītie ūtwendi wake naguo-rī, nī ūyū,

atī Kristo aatūkuīriire rīrīa twa-tūre tūrī o ehia.

Johana 13:1

Na rīrī, giathī kīa Bathaka giataua gūkinya, Jesu nīoī hingo yake nī nginyu oime gūkū thī athīi gwī Ithe witū, na tondū niendete andū ake mwene arīa maarī gūkū thī, nī kūmenda aamendaga nginya o kīrikīrīo.

Kūguūrīrio 1:5

Na kūrī Jesu Kristo, mūira ūria mwīhokeku, o we irigithathi rīa arīa akuū, na nowe mwathi wa athamaki a thī. O we ūcio ūtwenda, na watuohorire na thakame yake tuume mehia-inī maitū.

JESU KRISTO ATARIT TA NGAI

1 Timotheo 3:16

Na rīrī, hatirī nganja atī ūhoro wa kwiamūrīra Ngai nī hito nene ma: naguo nī wake o We, Ūria wonanirio e na mwīrī, Agītuwo mūthingu nī Roho, Akīnwo nī araika, Ningī ngumo yake ikīhunjanirio kūrī andū a ndūrīrī ciothe, Agīgītikio nī andū a gūkū thi, Na akīiyūkio riri-inī kūrīa Igūrū.

Johana 1:1 na 14a

O kīambīrīria-rī, Ūhoro warī o kuo, naguo Ūhoro watūire o harī Ngai, o naguo Ūhoro warī o Ngai. . . We, Ūhoro-rī, agīgtuika mūndū, agītūrana na ithui. . .

Mathayo 1:22, 23

Na rīrī, maūndū macio meki-rūo nī getha ciugo iria cioigirūo nī Mwathani na kanua ka mūnabii ikinye, rīrīa oigire atīrī: Onei, mūirītu nīakagīa ihu, na aciare kahīi, Nako gatuwo Imanueli; ūguo naguo ūgītaūrūo, nī kuuga, Ngai hamwe na ithui.

Johana 14:9, 10a

Nake Jesu akīmwīra atīrī, Gitī ndūire na inyuī hingo iigana ūū, nawe, Filipu, ūkaaga kū'menya? mūndū ūnyonete nī nīonete Ithe witū; nī atīa tondū wanjīra, Tuonie Ithe witū? Kai ūtetīkītie atī nī ndī thiinī wa Ithe witū, nake Ithe witū e thiinī wakwa? . . .

JESU, MWANA WA NGAI

Akolosai 2:9

**Nī gūkorūo ūiyūru wothe wa
Üngai nītūire thīnī wake arī
na mwīrī.**

Isaiā 9:6

**Nī gūkorūo nītūciariirūo kaa-
na, tūkaheo kahīi, naguo wathani
ūkagīa ciande-inī ciako; nako ga-
getagwo Mūheani-Kíríra-wa-Kū-
gegania, Mūrungu-Mwene-Hinya,
Ithe-wa- Andū-wa- Tene-na- Tene,
Mūnene-wa-Thayū.**

Luka 1:35

**Nake mūraika akīmūcokeria
akīmwīra atīrī, Roho Mūtheru
nīagoka kūrī wee, naguo hinya
wa Ürīa-wī-Igūrū-mūno nīūga-**

kūringithia kīīgunyī: na nī ūndū
wa ūhoro ūcio, karīa gagaciarūo
nīgagatuwo gatheru, o Mūrū wa
Ngai.

Mathayo 17:5

**O akīaragia-rī, hagiūka itu rī-
kengu, rīkīmahumbīra: na atī-
rī, mūgambo ūkiuma itu-inī, ūki-
uga atīrī, Üyū nīwe Mūrū wakwa
ūrīa nyendete mūno, nīngenaga
mūno nīwe; mūiguagei.**

1 Johana 4:15

**Mūndū o na ūrīkū wa gwītīkia
atī Jesu nī Mūrū wa Ngai-rī,
Ngai nīatūire thīnī wake, nake
nīatūire thīnī wa Ngai.**

JESU GŪTWTRA NīWE-Ū

Johana 8:23

Nake akīmera, Inyuī mūrī a na thi, niī ndī wa na igūrū; inyuī mūrī a gūkū thi, niī ndirī wa gūkū thi.

Johana 11:25

Nake Jesu akīmwīra atīrī, Ni niī kūriūka na nī niī muoyo; ūrīa wī'hokete niī, o na aakua, no agatūūra muoyo.

Johana 8:58

Nake Jesu akīmera, Ndamwīra atīrī, o ma, ma, Iburahimu ataa-naciarūo-rī, niī no ndūire.

Johana 4:25, 26

Nake mūtumia akīmwīra atīrī, Nīnjūī Mesia nīagoka (ūrīa wītagwo Kristo); we oka, nīagatwī-

ra maūndū mothe wega. Jesu akīmwīra atīrī, Nī ngūkwarīria, nī niī ūcio.

Johana 6:35

Nake Jesu akīmera atīrī, Ni niī mūgate wa muoyo; mūndū ūkīte kūrī niī ndakahūta, na mūndū wī'hokete, niī, ndarī hingo akanyota.

Johana 10:7

Tondū ūcio, Jesu agīcoka akīmera atīrī, Ndamwīra o ma, ma, Ni niī kīhingo kīa ng'ondu.

Johana 13:13

Mūnjītaga Mūrutani, na mūkanjīta Mwathani; na nī wega mūkiuga ūguo, amu nīguo ndī.

CIAMA IMWE IRIA JESU EKIRE

5

Mathayo 14:19-21

Akīra kīrīndī gīkare thī nye-ki-inī; nake akīoya mīgate īo ītano, o na ciūngūyū icio igīrī, akīrora Igūrū, akīrathima, akīenyūranga mīgate, akīmīnengera arutwo ake, nao arutwo makīmīnengera kīrīndī. Nao andū acio othe makīrīa, makīhūna: makīoya cienyū iria ciatigarire ciondo ikū-mi na igīrī ciyyūire. Na arīa maa-rīire maarī arūme ta ngiri ithano, hatatarītво andū-a-nja na ciana.

Luka 5:4-6

Na aatiga kwaria, akīra Simoni atīrī, Ta twaratwara marikabu harīa hariku, mūikūrūkie ngara cianyu cia ndigi iria-inī mūtahe

ciūngūyū. Nake Simoni akīmūco-keria akīmwīra atīrī, Mūnene wi-tū, nītūrutire wīra wa hinya ūtu-kū wothe, na tūtinagwatia kīndū o na kī: no rīrī, nī ūndū wa kiugo kīu gīaku nīngūikūrūkie ngara iria cia ndigi. Nao maarīkia gwīka ūguo, magītaha ciūngūyū nyīngī ma; nacio ngara ciao cia ndigi igītuīkatuīka.

Mathayo 21:19

Na ona mūkūyū njīra-inī, agī-thīi harī guo, na ndaigana kuona kīndū tiga o mathangū matheri; nake akīwīra atīrī, Maciaro ma-roaga gūcoka gūciarūo nīwe ngi-nya tene. Na kahinda o kau mū-kūyū ūcio ūgītika kūhoha.

6 JESU KRISTO Nī MUŪMBI O NA MWATHANI

Ahibirania 1:2

Ngai... o matukū-inī maya ma kūrigirīria nīatwarīrie ithuī na kanua ka Mūriū, ūrīa aatuire mūgai wa kūgaya indo ciothe; o nacio thī ciothe aaciūmbire na njīra ya Mūriū o ūcio.

Atūmwo 2:36

Tondū wa ūguo andū othe a Isiraeli nīmakīmenye o ki, atī Jesu o ro ūcio īnyuī mwaambithirie mūtī igūrū, nīwe Ngai atuīte Mwathani o na Kristo.

Aroma 14:9

Amu ūhoro ūyū nīguo watūmire Kristo akue na acoke muoyo, atī nīguo atuīke Mwathani o

wa arīa maanakua na wa arīa marī muoyo.

Johana 1:3

Indo ciothe ikīgīa ciagīire na ūndū wake, na kīndū o gīothe kīrīa kīgīte, gūtīrī kīagiīre we atarī ho, o na kīmwe.

Akolosai 1:16

Tondū ūrī, indo ciothe ikiūmbwo nīciombirūo na ūndū wake, iria irī Igūrū, o nacio iria irī thī; iria cionekaza o na iria itonekaga; o na ciatuīka nī itī cia ūnene kana ene wathani, kana mothamaki, o na kana mahinya, ciothe-rī, nī kūūmbwo ciombirūo na ūndū wake, nīguo ituīke ciake.

JESU NIWE MŪCHIRI WA ANDŪ OTHE

7

Aroma 2:16

Gūkonwo ūguo mūthenya ūrīa Ngai agakinyia cira wa maündū ma hitho marīa me ngoro-inī cia andū, ekīre ūhoro wamo ituīro e thīinī wa Jesu Kristo, o ta ūrīa Ūhoro-ūrīa-Mwega uugīte, ūcio nū 'hunjagia.

Johana 5:22

Amu-rī, Ithe ningī ndarī mūndū atuagīra cira; ūtui wothe wa cira-rī, nīanengerete Mūriū.

Aroma 14:10

Wee nawe ūgūtuīra mūrū wa thoguo nīkī? Wee o nawe-rī, nīkī gīgūtūma ūmene mūrū wa

thoguo? Amu-rī, ithuothe no mūhaka tūkarūgama mbere ya gītī kīa Ngai gīa ituīro.

2 Timotheo 4:1

Ndakwīra atīrī na ma, Ngai arī ho, o nake Kristo Jesu, o we ūrīa ūgacirithia andū arīa marī muoyo o na arīa makuīte, na nī ūndū wa ūrīa akaguūranīrio na athamakage.

Mathayo 25:32

Na ndūrīrī ciathe nīkonganio mbere yake: nake nīagaciāmūrania, o ta ūrīa mūrīthi aamūrana-gia ng'ondu na mbūri.

Johana 10:9

Ní nií kíhingo; mündū aatonyera harí nií, ní kúhonoka akahonoka, na atonyage akiumaga, na onage gíá kúria.

Johana 14:6

Nake Jesu akímwíra atíri, Ní njírira, na ní nií úhoro-úría-wa-ma, na ní nií muoyo; gütirí mündū úkinyaga gwí Ithe witú, atokiire harí nií.

Ahibirania 7:25

Ningí ní ündū wa üguo, niahotaga kúhonokia kúna kúna andú aria makuhagíríria Ngai mathií-riire harí we, kuona atí atúúraga muoyo híndí ciothe níguo amahoyagíre.

Ahibirania 5:9

Na aakírikia gútuwo mwagíríru kúna, agítuïka kíhumo kíá úhonokio úría útagathira kúri aria othe mamúiguaga.

Johana 8:24

Níkio ndamwíra ní gükua mügakua mürí o na mehia manyu; amu mwaaga gwítikia atí ní nií úría we, mügakua mwí na mehia manyu.

Atúmwo 4:12

Naguo úhoro wa kúhonokio ndüngíoneka harí üngí o na úrí-kú: ní ündū atíri, gütirí ríitwa ríngí ríanaheanwo gükü thí kúri andú ríngíagíríra ríá gütúhonokia.

TŪKŪRAGWO MEHIA-INI NĪ KRISTO WIKI 9

Kūguūrīrio 5:9

Na hīndī īo makiina rūimbo rūerū, makiuga atīrī, Wee-rī, nīwe mwagīrīru wa kūiyūkia mbuku, ūmethūre tūtembe tūu twayo, amu nīwathīnjirūo, ūkīgūrīra Ngai andū na thakame yaku a mīhīrīga yothe na mīario yothe na nduka ciathe na ndūrīrī ciathe.

Akolosai 1:12-14

Na ningī mūcokagīrie Ithe witū ngatho, we ūtūtuīte andū aiganiру a kūgayanīrio igai hamwe na andū arīa aamūre, kūrīa kwīna ūtheri. Nake nīwe watūhonokirie agitūruta watho-inī wa nduma, agitūthamīrīria ūthamaki-inī wa

Mūriū ūrīa endete mūno. Ucio nīwe watūkūrīre, nī gūtūrekera mehia maitū.

1 Akorintho 1:30

No rīrī, nī tondū wake inyuī mūtuīkīte a gūikara thīnī wa Kristo Jesu, o we watuīkire ūūgi witū uumīte kūrī Ngai, na ūthingu witū, na gūtherio, o na gūkūrūo.

Tito 2:14

Nake nīwe werutire nī ūndū witū, nī getha atūkūre waganuinī wothe, na atherie andū a gūtuīka ake kīumbe, arīa marī na kīyo gīa gwīkaga maūndū mega.

GOKOOROO NA THAKAME YA KRISTO

1 Petero 1:18, 19

Nī ūndū nīmūūi atī ūrīa mwa-kūrirūo mūtigane na mītūrīre yanyu ya tūhū ūrīa mwatigīrūo nī maithe manyu, ti indo ibuthaga ta betha na thahabu mwakūrirūo nacio; no nī thakame ya goro mūno, ta ya gatūrūme gatarī na kaūugū o na kana kīmeni, na nīyo thakame ya Kristo.

Mathayo 26:28

Nī gūkorūo īno nīyo thakame yakwa ya kīrīkanīro ūrīa ītūrūo andū aingī, ya gūtūma mehia mohanīrūo.

Ahibirania 9:14

Githī thakame ya Kristo, o we werutīre Ngai, atarī na kaūugū,

na ūndū wa Roho ūrīa ūtūrīaga tene na tene-rī, ndīngīkīria mūno kūmūtheria thamiri cianyu nīguo mūtigane na ciiko iria irehage gīkuū, na mūtungatagīre Ngai ūrīa wī muoyo?

1 Johana 1:7

No akorūo tūthiaga o na ūtheri, ta ūrīa we arī ūtheri-inī, twī na ngwatanīro, mūndū na ūrīa ūngī, nayo thakame ya Jesu Mūrū wake nītūtheragia tūgathira wīhia wo-the.

Aefeso 1:7

Na nī thīinī wake twakūrirūo, nī ūndū wa thakame yake, o na tūkoherūo mehia maitu kūringana na ūrīa Wega wake ūngīhīte.

ŪHONOKIO NA ŪNDŪ WA GWITIKIA KRISTO 11

Johana 20:31

No fio n̄iciandik̄two n̄i getha mwitikie atī Jesu n̄iwe Kristo, Mūrū wa Ngai; na tondū wa gwitikia mūgie na muoyo na ūndū wa r̄itwa riake.

Johana 6:28, 29

Nao magik̄mūria atīrī, Twikage atīa, n̄igo tūtuīke n̄i mawira ma Ngai tūraruta? Nake Jesu aḡcokia ak̄imera, Wira wa Ngai n̄i rīrī, n̄i mwihoke ūria areketie.

Aroma 5:1

Ni ūndū ūcio-rī, kuona atī n̄itūtūtwo athingu n̄i ūndū wa gwitikia-rī, n̄itūkarage o tūiguaine

na Ngai n̄i ūndū wa kūiguihanio nake n̄i Mwathani witū Jesu Kristo.

Aefeso 2:8, 9

Ni ūndū-rī, ni Wega wa Ngai watūmire mūhonokio n̄i ūndū wa gwitikia; naguo ūndū ūcio ndwoimanire na inyuī inyuene: no kūheo mwaheirūo n̄i Ngai: na ndwakiumanire na mawira marīa mwataruta, n̄i getha mündū o wothe ndakanegoce.

1 Johana 5:4

Ni gūkorūo kīria giothe gicarićtwo n̄i Ngai n̄igitoragia ūhoro wa gūkū thī; naguo ūtoria ūria ūtoretie ūhoro wa thī n̄i atīrī, n̄i gwitikia gwitū.

THA CIA NGAI

Thaburi 103:17

No rīrī, ūtugi wa Jehova ūtūū-raga harī arīa amwītigīri kuuma o tene na nginya tene na tene, naguo ūthingu wake ūkinyagīrīra ciana cia ciana ciao.

Tito 3:5

Nī kūhonokia aatūhonokirie, ti tondū wa ciiko iria twekaga ithue-ne cia gwītua athingu, no nī ūndū wa tha ciake, nī gūtūthambia o gūthambio kūrīa gūtūmaga mūndū aciarūo rīngī na erūhio na Roho Mūtheru.

Mika 7:18

Nī Mūrungu ūrīkū ūtarīi tawe, ūrīa wohanagīra ūūru, o na aga-

kiranīra ūūru wa kwagarara wa-tho wa matigari ma andū ake, o arīa egwatīre igai?

Macakaya 3:22, 23

Atī nī ūndū wa mītugīre ya Jehova, nīkīo tūtaninītwo biū! nī gūtuīka tha ciake itirī hīndī ithiraga. Mītugīre yake īrokaga īrī o mīerū rūcīnī o rūcīnī; kwīhokeka gwaku-rī, nī kūnene mūno.

Thaburi 108:4

Nī gūkorūo ūtugi waku nī mūnene, ūgakinya o mbere ya igūrū, ningī ūhorō waku wa ma ūgagīkinya o kūrīa matu-inī.

Mathayo 11:28

Ūkai kūrī niī inyuothē anogu,
na inyuī mūtitikīte mīrigo mīne-
ne, na nīngūmūhurūkia.

Isaia 1:18

Rīu-rī, gīūkei tūcire; ūguo nī-
guo Jehova ekuuga. O na harīa
mehia manyu matunīhīte ta gaka-
rakū-rī, nīmagathera o ta ira; o
na maatuīka matunīhīte o ta tha-
kame, nīmakerūha o ta guoya wa-
ng'ondu.

Isaia 55:1

Atīrīrī, inyuī inyuothē arīa
mūnyotīi-rī, ūkai maī-inī. O nake
rīria ūtarī na mbia nīoke; gūrai
rio, mūrīe. ſī-ni, ūkai mūgūre

ndibei, o na irīa, mūtarī mbia
mūkūrūta, o na kana kīndū gīa
thogora.

Kūguūrīrio 22:17

Nake Roho o nake mūhiki me-
kuuga, Ūka. Nake ūrīa ūkūigua
nīoge, Ūka. Nake ūrīa ūnyotīi,
nīoke; o ūrīa ūkwenda, nīaamū-
kīre maī marīa ma muoyo, ate-
kūgūra.

Johana 7:37

Na rīrī, mūthenya wa kūrīkī-
rīria, nīguo mūthenya ūrīa mū-
nene wa gīathī kīu, Jesu nīaarū-
gamire, akiānīrīra, akiuga atī-
rīrī, Mūndū ūnyotīi-rī, nīoke
kūrī niī, anyue.

Aroma 8:14, 15

Nī gūkorūo andū arīa othe matongoragio nī Roho wa Ngai, acio nīo ciana cia Ngai. Amu mūtiaheirūo roho wa gūtūma mūcoke kūigua ta mūrī ngombo, mwītigagīre; mwaheirūo roho wa gūtūma mūmenye atī mūrī ciana ciake cia kwīrererūo, na nīguo ūtūmaga twanīrīre tūkoiga, Abba, Baba!

Afilipi 2:15

Nī getha mūtuīke andū matangīcukīka na maagīte ūūru, o ciana cia Ngai itarī na kaūūgū, mūtūūranītie na andū a rūciaro rūrī ruogomu na rūtūrīku; na rīrīa mūrī hamwe nao. muonagwo

ta mūrī motherī-ma-igūrū ma-theragīra gūkū thī.

Johana 1:12

No arīa othe maamwītikīire, nīo arīa mehokete rītwa rīake, acio akīmahotithia gūtuīka ciana cia Ngai.

2 Akorintho 6:17, 18

Tondū wa ūguo-rī, Umai thīnī wao, mūikare mwīamūrīte kūrī o, ūguo nīguo Mwathani oiga, Na mūtikanahutie kīndū kīi tha-hu; Na nīi nīngūmwītikīra, Na nīngūtuīka Ithe wanyu, O na inyuī mūtuīke ariū akwa na aarfī akwa, ūguo nīguo Mwathani Mwene-hinva-wothe oiga.

Thimo 20:1

Ndibei ní mündū mütendi, njohi-rí, ní mündū wa ngúi, nake úrĩa üngihítithio níyo, o úrikú, ti műügi.

Agalatia 5:19-21

Na ríri, maündū ma kíimwíri maría mekagwo nímoio o wega, namo ní maya: úmaraya, na meriríria mathuku, na úura-thoni, na kühoya mihianano, na kúrogana, na úthú, na kúugitana, na úiru, na marakara, na ngarari, na kwamükana, na morutani mahitanu, ningi gúcumíkira, na kúriwo, na maruga maría mainagi-

rúo nyímbo itaagíriire, o na maündū mangí ta macio: naho ha úhoró wamo-rí, ngúmwíra na ma, o ta úrĩa ndamwírire na ma ríia mbere, atí andú aríia mekaga maündū ta macio, matikagaírúo úthamaki wa Ngai.

Thimo 23:31, 32

Atíri, wee-rí, tiga kúbara ndibei o na yagituníha, na yakorúo níírakengakenga írí gíkombe-iní, na yatuíka nínyorokaga wega íkímerúka: Amu múthia-iní, ní kürúmana írúmanaga ta njoka, kürathá íkarathana o ta nduíra.

GWITUA MWEGA TI KUIGANU

Mathayo 22:37, 38

Nake akīmūcokeria atīrī, Enda Mwathani Ngai waku na ngoro yaku yothe, na muoyo waku wothe, na gwiciria gwaku guothe. Rīu nīrīo rīathani rīrīa inene, na rīa mbere.

Mariko 10:17-22

...Mūrutani mwega, nī atīa ingīka nī getha ngagae muoyo wa tene na tene? Nake Jesu akīmūcokeria atīrī, Úkūnjīta mwega nīkī? gūtirī mwega tiga o ūmwe, nīwe Ngai. Ndūūi maathani, atī Ndūkanoragane, Ndūkanatharanie, Ndūkanaiye, Ndūkanaigīrīre mūndū kīgenyo, Ndūkanahenanie, Tīa thoguo na nyūkwa? Nake

akīmwīra atīrī, Mūrutani, maūndū macio mothe ndūire ndīmārūmītie nginya ndī o mūnyinyi. Nake Jesu, aamūrora, akīmwendā, akīmwīra atīrī, Nīkūrī ūndū ūmwe ūtigairie: nī rīrī, thīi, ūkeendie indo ciothe iria wī nacio, ūhe atīa athīni, na nīūkagīa na ūtonga Igūrū: na ūuke, ūnūmīrīre. Nowe agītuka gīthūthi aai-gua ūhoro ūcio, agīthīi e na kīeha: nī gūkorūo nī mūndū warī na indo nyīngī.

Thimo 16:25

Kwī njīra mūndū onaga ta ari yo nūngarū, no gīturi kīayo nī mīrigo ya gūtonya gīkuū-inī.

MŪTIKANAHENIO

17

1 Johana 3:7, 8a

Twana twakwa, mūtikanareke mūndū amūhitithie; ūrīa wīkaga maūndū ma ūthingu nīwe mūthingu, o ta ūrīa we nake e mūthingu; ūrīa wīhagia nī wa mūcukani, amu mūcukani atūire ehagia kuuma o kīambīrīria.

1 Akorintho 6:9, 10

Kana hihi mūtiūi atī andū arīa ntekaga ūru gūtirī ūngīgaya ūthamaki wa Ngai? Menyai mūkanaheneka: ahūrimaraya-rī, kana ahoi-mīhianano, kana itharia, kana arīa metuaga ta aka, kana arūme arīa magwataga arūme

arīa angī-rī, kana aici, kana andū a riitho iraya, kana arīa arīu, kana arumani, o na kana ahahanyi-rī, acio othe gūtirī ūkagaya ūthamaki wa Ngai.

Aefeso 5:6

Menyai mūhenio nī mūndū na ciugo cia tūhū: nī gūkorūo maūndū macio nīmo matūmaga marakara ma Ngai makinyīrīre rūciaro rūrīa rūa andū aremu.

Jakubu 1:22

Indī tuikai andū a gwīkaga ūhorō ūrīa mūiguīte, na mūtigatuīke o a kūūiguaga mūtekūwīka, mūkīihenagia inyuene.

MEHIA MAREHAGE GITKUŪ

Luka 15:32

No rīrī, nīkwagīrīire tūcanjamūke na tūkene; nī gūkorūo ūcio mūrū wa nyūkwa ararī mūkuū, na nī mūriūku; ningī nīarorīte, na nīacokete kuoneka.

Thimo 11:19

Urīa ūrūmainie na ūthingu, we nīagakinyīrīra muoyo, nake mūthingatani na ūrū nī gūkua gwake mwene athīigītie.

Ezekieli 18:20

Roho urīa wīhagia noguo ūgakua; no rīrī, mūriū ndagacokere-ruo nī ūrū wa ithe. o na kana

mūthuri acokererūo nī ūrū wa mūriū; ūthingu wa mūndū urīa mūthingu nowe mwene ūgaco-kererūo nīguo, naguo waganu wa mūndū urīa mwaganu nowe ūga-cokererūo nīguo.

Aroma 8:6

Amu kūrūmīrīra meciria marīa moimanaga na mwīrī kūrehana-gīre gīkuū: no rīrī, kūrūmīrīra meciria marīa moimaga kwī Roho kūrehanagīre muoyo, o na thayū.

Jakubu 1:15

Namo merirīria macio maagīa ihu-rī, maciaraga wīhia: naguo wīhia wakūra-rī. ūgaciara gīkuū.

Johana 11:43, 44

Na aaríkia kuuga ūguo, akia-nírīra na mūgambo mūnene, akiuga, Lazaro, uma. Nake ūcio warī mūkuū akiuma, e mūthae moko na magūrū na matama; naguo ūthiū nīaarigicūrio gítambaya. Nake Jesu akimera atīrī, Muohorei, mūreke athiī.

Johana 10:17, 18

Níkio Ithe witū anyendete, nī ūndū ngūruta muoyo wakwa, nī getha njoke ndiūiyūkie rīngī. Gūtirī mūndū ūkūndunya; nī niū ngūruta, niū mwene. Ndī na rū-tha ndiūrute, na ningī ndī na rū-

tha njoke ndiūiyūkie rīngī. Nī-ndaathirūo ūguo nī Awa.

Kūguūrīrio 1:18

Nī niū Urīa-wī-muoyo; na nīndakuīte, na nī niū ūyū, ngū-tūra muoyo kinya o tene na tene, nacio ihingūro nī niū ndī nacio cia gīkuū na cia kwa-ngoma.

Luka 7:14, 15a

Agīthengerera hakuhī akīhutia gítanda: nao akuui akīo makīrū-gama. Agīcoka akiuga atīrī, Kamwana gaka, nīndakwīra atīrī, Ukīra. Na rīrī, mūndū ūcio warī mūkuū agīukūra agīitīka kwaria.

MAATHANI MA NGAI

**Gūcokerithia Maathani
5:7-21**

**Ndūkanagie na ngai ingī tiga
niī.**

**Ndūkanethondekere mūhianano
mwacūhie, wa mūhianire wa
kīndū o gīothe gī kūrīa igūrū,
kana wa kīndū gī gūkū thī, kana
wa kīndū kīi maī-inī marīa me
mūhuro wa thī; ndūkanaciinamī-
rīre kana ūcitungatīre. . .**

**Ndūkanagwete rītwa rīa Je-
hōva Ngai waku na itherū, nī
gūkorūo Jehova ndakoiga atī
mūndū ndehītie ūrīa ūgwetaga
rītwa rīake na itherū.**

**Menyagīrīra mūthenya wa tha-
batū ūwamūrage, o ta ūrīa Jehova**

**Ngai waku aagwathire. Rutaga
wīra mīthenya ītandatū, ūgeka
maūndū maku mothe; no mūthe-
nya wa mūgwanja nī thabatū ya
Jehova Ngai waku. . .**

**Tīa thoguo na nyūkwa, o ta
ūrīa Jehova Ngai waku aagwa-
thire wīkage. . .**

Ndūkanoragane.

O na kana ūtharanie.

O na kana ūiye.

**O na kana ūigīrīre mūndū ūrīa
ūngī kīgenyo.**

**O na kana ūcumīkīre mūka wa
mūndū ūrīa ūngī; kana ūcumīkīre
nyūmba ya mūndū ūrīa ūngī,
kana gīthaka gīake, kana ndunga-
ta yake ya mūndū mūrūme, kana**

ya mündū-wa-nja, kana ndegwa
yake, kana ndigiri yake, kana kī-

ndū o na kī kīa mündū ūria
ūngī.

NDUNGITHOTA KWITHITHA NGAI

21

Luka 8:17

Nī gūkorūo gūtirī ūndū mū-
rinde ūtakonanio wega; kana ūho-
ro mūhithe ūtakamenyeka na
uumīrio.

Jeremia 23:24

Anga he mündū ūngīhota kwī-
hitha handū hahitharu mūno na
njage kūmuona? Úguo nīguo Je-
hova ekūūria. Githī ndiiyūrīte
kūndū guothe igūrū na thī? Úguo
nīguo Jehova ekūūria.

Ayubu 34:21, 22

Nī gūkorūo maitho make nī

gūcūthīrīria macūthagīrīria mí-
thiīre ya mündū, agakīonaga ikīro
ciake ciathe. Gūtirī nduma, kana
handū o na hairīte ta gīkuū,
harīa eki a waganu mangīhitha
naho.

Thaburi 139:8 na 12

Ingīhaica ndonye o kūu igūrū,
wee nīkuo ūrī; ingīara ūrīrī wa-
kwa kwa ngoma, ningī ūrī o kuo.
... O na nduma nayo, harī wee ti
nduma kūrī, ūtukū-rī, ūcangara-
raga o ta mūthenya; nduma na
ūtheri no ūndū ūmwe harī wee.

22 ANDU ARTA EHIA MAGATOURA MAHERITHAGIO

Thaburi 9:17

Andū arīa aaganu-rī, nī gūcoka magacoka kwa ngoma, ū-ni, ndū-rīrī ciothe iria iriganagīrūo nī Ngai.

Mathayo 18:8

Na kūngituīka atī guoko gwaku kana kūgūrū gwaku nī gwa gū-kūhīngithia, gūtinie, ūgūte; nī kaba gūtonya muoyo-inī wī kīonje kana gitħua, kūrī gūikio mwaki-inī ūrīa ūtahorekaga, wī na moko merī kana magūrū merī.

Mathayo 13:41, 42

Mūrū wa mūndū nīakarekia araika ake, nao nīmagacokereria maūndū mothe marīa mahīngi-

thagia andū, o na andū arīa me-kaga ūrū, moimio kūrīa aathannaga, mamaikie icua-inī rīrīa ine-ne rīa mwaki: kūu nīkuo gūkagħia kīrīro, na kūhagarania magego.

Mathayo 25:46

Nao andū acio nīmagathiī kūrīa kūherithanagīrio tene na tene: no rīrī, arīa athingu nīmagatonya muoyo-inī wa tene na tene.

2 Petero 3:7

No rīrī, Igūrū rīrīa rīl ho rīu, o na thī, nī kūigīrūo ciigīrūo mwaki, nī ūndū wa kiugo o ro kīu, igagieterera mūthenya ūrīa wa cira, o na wa kūninwo kwa andū arīa matetigagħira Ngai.

CIIRA NTŪROKA NARUA

2 Akorintho 5:10

Tondū-rī, no mūhaka ithuothe tūkoneka ūrīa tūtarīi tūrī mbere ya gītī gīa Kristo kīrīa gīa ituīro, nī getha o mūndū akaheo kīrīa aagīrīrūo nī kūheo nī ūndū wa maūndū marīa aaneka arī na mwīrī, maakorūo marī mega kana marī moru.

1 Johana 4:17

Ūguo-rī, nīguo wendani ūtūmagwo ūkinyanīre harī ithuī, nī getha tūkahota kūūmīrīria mūthenya ūrīa wa gūtuīrūo cira; nī ūndū, o ta ūrīa we atariī, no taguo ithuī tūikaraga tūhaana twīgūkū thī.

Atūmwo 17:31

Amu nī gūtua atuīte mūthenya ūrīa agatuīra andū cira na kīhooto, arīa matūire gūkū thī guothe, na ūndū wa Mūndū ūrīa athurīte; na nīamenyithītie andū othe atī ūhoro ūcio nī wa ma nī ūrīa aamūriūkirie oime kūrī arīa akuū.

2 Petero 2:9

Hakīrī ūguo-rī, Mwathani nīoī kūhonokia andū arīa mamwīamūrīire moime magerio-inī, na gūikarithia andū arīa aaganu makīherithagio o nginya rīrīa mūthenya ūrīa wa cira ūgakinya.

WEGA WA JESU KRISTO

2 Akorintho 8:9

Amu nīmūūi Wega ūrīa Mwathani witū Jesu Kristo aarī naguo, mūgakīmenya atī o na aarī gītonga, nīaatuīkire ngīa nī ūndū wanyu, nī getha inyuī mūtuīke itonga nī ūndū wa ūrīa we aakīarīte.

Atūmwo 4:33

Nao atūmwo nīmaaheanaga ūira wao wa kūriūka kwa Mwathani Jesu me na hinya mūnene. Nao othe magīitīrīrio Wega wa Ngai mūngī.

Tito 3:7

Nī getha tūtuwo athingu nī ūndū wa Wega wake, na agai a

gūkagaīrūo muoyo ūrīa ūtagathira, kūringana na ūrīa tūtūire tūwīrīgīrīire.

2 Akorintho 9:15

Nake Ngai arocokerio ngatho nī ūndū wa kīheo gīake gītangiu-gīka na ciugo ūrīa gītarii!

Aroma 9:16

Tondū ūcio-rī, ūguo nduone-kaga nī ūndū wa ūrīa mūndū ekwenda, kana wa ūrīa mūndū erutanagīria, no nī ūndū wa ūrīa Ngai aiguaganagīra tha.

1 Petero 5:5b

... ūndū Ngai nīareganaga na arīa etīi, no arīa menyihītie nīamakinyagīria Wega wake.

OHERI

Luka 13:3

Ngūmwīra atīrī, Tiguo: no rīrī, mūngīaga kwīrirā, inyuothē mūkaninwo o tao.

Atūmwo 2:38

Nake Petero akīmera atīrī, Mwīrireī, mūcoke mūbatithio o mūndū o mūndū thiinī wa rītwa rīa Jesu Kristo, nīguo muoherūo mehia manyu; na nīmūkūheo kīheo kīa Roho Mūtheru.

2 Akorintho 7:10

Nī gūkerūo kieha kīrīa kiumaga kūrī Ngai kīrehage ūhoro wa kūhera, ūrīa wa gūtūma mūndū ahonoke, naguo nī ūrīa ūtacokaga kwīrirūo; no rīrī, kieha kīrīa

kiumaga maūndū-inī ma gūkū thī kīrehage gīkuū.

Mathayo 3:2

Wīrireī, tondū ūthamaki wa Igūrū nīñkuhīhīrie.

Atūmwo 17:30

Namo mahinda marīa andū maatūire matoī maūndū macio Ngai ndaigana kūmoria: īndī rīu nī gwatha aathaga andū othe a kūndū guothe atī merire.

Atūmwo 3:19

Nī ūndū ūcio-rī, wīrireī na mūgarūrūke, nī getha mehia manyu marihūrūo, na hacoke hagie mahinda ma kūrurumūkio molmīte kwī Mwathani.

KŪREKERŪO KWA MEHIA

Mathayo 6:14

Nī ūndū akorūo inyuī nīmuohagīra andū angī mehia mao, nake Ithe wanyu wī Igūrū nīari-muohagīra inyuī.

Kūguūrīrio 3:20

Atīrīrī, nūngīi mūrango-inīngūringaringā; mūndū aaigua mūgambo wakwa na aahingūra mūrango, nīngūtonya harī we, ndianīre irio nake, nake arīanīre na niī.

Ezekieli 18:21

No mūndū ūrīa mwaganu angīgarūrūka atigane na mehia make mothe marīa ehītie, na ahingie irīra ciakwa ciotle cia watho wa

kūrūmīrīrūo, na acoke gwīka maūndū marīa maagīrīire na marīa ma ūthingu, ndarī hingo atagatūūra muoyo; ūcio ndagakua.

Isaia 55:7

Mūndū ūrīa mwaganu nīati-gane na mīthīre īo yake, nake mūndū ūrīa ūtarī mūthingu nīa-tige kūrūmīrīra meciria macio make. Niacokerere Jehoya, nake nīekūmūiguīra tha, nīacokerere Ngai witū, nī ūndū nīakīragīrīria wohanīri.

Mariko 2:5

Nake Jesu ona ūrīa metīkītie, akūīra ūcio mūrūaru atīrīrī, Mū-riū, nīwoherūo mehia maku.

GŪTIGANA NA MAŪNDŪ MA THĪ

Aefeso 5:11

Ningī mūtikanagie ngwatanīro na arīa marutaga mawīra ma nduma-inī, marīa matarī na maciaro, no kaba mūmaguūragie moimbūke.

1 Johana 2:15, 16

Mūtikende ūhoro wa thī, o na kana maūndū marīa me kuo gūkū thī. Mūndū aakorūo nīenda ūhoro wa thī, kwenda Ithe witū ndarī nakuo ngoro yake. Amu-rī, maūndū mothe marīa me gūkū thī, mwīrirīrio wa mwīrī, na mwīrirīrio wa maitho, na nguthi cia muoyo ūyū tūrī-rī, maūndū ma-

cio matiumanīte na Ithe witū, nī ma thī.

Isaia 1:16

Wīthambei mwītherie, mūgī-thengie ūūru wa ciīko cianyu, ndige kūwona; tiganai na ūūru.

Tito 2:11, 12

Nī ūndū Wega wa Ngai nīwo-nekete, ūrīa ūreheire andū othe ūhonokio, naguo nīguo ūtūmenyagīria kūregana na maūndū mothe marīa mataiguaine na ūhoro wa kwīamūrīra Ngai, o na merirīria marīa moru ma gūkū thī, na tūikarage twī na ūūgī wa ngoro, na tūrī athingu, na twīamūrīre Ngai mahinda maya tūrī.

GÜCIARŪO RİNGİ

2 Akorintho 5:17

Tondū ūcio-rī, mündū angiko-rūo arī thīnī wa Kristo-rī, niagarūkīte agatuika mündū ūngī mwerū: maündū marīa ma tene nīmathirīte; nī atīrī, nīmatuikīte mangī merū.

1 Johana 5:18

Nītūñi atī mündū o wothe ūrīa ūciarītwo nī Ngai ndehagia, īndī ūrīa waciarirūo nī Ngai nīamūkaragia, nake ūrīa mūñru ndangīmūhutia.

1 Petero 1:23

Nī ūndū wa ūrīa mūciarītwo rīngī mūciarīre ūrīa ūtoimanīte na mbeñ ūrīa ibuthaga, tiga

o ūrīa ūtabuthaga, na ūndū wa Ühoro wa Ngai, o Ühoro ūrīa wī muoyo na ūtūrīraga tene na tene.

Ezekieli 36:26

O na ningī nīngamūhe ngoro ūngī njerū, o na ndīmwīkīre roho ūngī mwerū thīnī wanyu, na ndīmwehererie ngoro ūrīa nyū-mū ta ihiga ūmuume mūñrī-inī yanyu, njoke ndīmūhe ngoro ūngī ngororo ta nyama.

Johana 3:3

Nake Jesu agicokia akīmwīra, Ndakwīra atīrī, o ma, ma, Mūndū aaga gūciarūo rīngī, ndangīhota kuona ūthamaki wa Ngai.

GŪKUA NT ŪNDŪ WA MEHIA — KŪRIŪKA THIINTI WA KRISTO

29

1 Petero 2:24

Nake nĩaakuuire mehia maitū we mwene mwirī-inī wake e mūtī igūrū, nī getha ithūi tūkorūo tūkuīte ha ūhoro wa mehia tūgatigana namo, tūcoke tūtūūre muoyo twīkaga o maūndū ma ūthingu; nayo mītunda īriā aahūrirūo nīyo yatūmire mūhone.

Aromia 6:2 na 11

Kař iħluī arīa twakuire, tūgithenga ūhoro-inī wa kwihia o gūthenga-rī, tūngīgtūra atīa o twīhagia? . . . Na inyuī, o ūndū

ūmwe, wionagei ta arī gūkua mūkuīriire ūhoro wa wihia mūthenge harī guo, naguo muoyo ūcio mwī naguo mūtue atī mūrī a gūtūūra mūtūūrīre werekeire o Ngai, mwī thīinī wa Kristo Jesu.

Aefeso 2:1 na 6

O na inyuī-rī, Ngai nīaatūmire mūgie na muoyo, rīriā mwariakuū nī ūndū wa mahītia o na mehia manyu. . . na agitūriūkanīria hamwe nake, agitūikaria hamwe nake kūriā Igūrū, twīthīinī wa Kristo Jesu.

MUOYO WA TENE NA TENE

Aroma 6:23

Nī gūtuīka mūcara wa wīhia nī gīkuū, no kīheo kīrīa Ngai aheanaga kiumanīte na Wega wake nī muoyo wa tene na tene, ūrīa wī thīnī wa Kristo Jesu Mwathani witū.

Johana 5:24

Ndamwīra atīrīrī, o ma, ma, Mündū ūiguīte uuge wakwa na agetikia ūrīa wandekirie, e na muoyo wa tene na tene, na ti wa gūcirithio; nīarīkītie kuumā gīkuū-inī agatonya muoyoinī.

Johana 3:36

Ūrīa wīhokete Mūriū e na muoyo wa tene na tene; nake

ūrīa ūregete kūigua Mūriū, we ndakona muoyo; egūtūūra o arakarīrūo nī Ngai.

Johana 14:1, 2

Mūtigatangīke ngoro; nīmwī-hokete Ngai, na nīi mwīī'roke. Nyūmba ya Awa kwī na itūūro nyingī; gūtangīrī ūguo, īngīrī kūmwīra; nī gūkorūo ngūthīi kūmūthondekera handū.

Johana 3:14, 15

Na ta ūrīa Musa aahaicirie nyamū-ya-thī igūrū werū-inī, no guo Mūrū wa mündū e na bata ahaicio igūrū: nī getha mündū o wothe wītīkītie agīe muoyo wa tene na tene thīnī wake we.

Isaia 32:17

Na rīrī, ūndū ūrīa ūkoimana na ūthingu ūcio nī thayū mūtheri, o namo maūndū marīa makoneka moimanīte naguo nī atī andū matūre mahoreire gūtarī ūgwati tene na tene.

Johana 14:21

Ūrīa ūikaraga na maathani makwa na akamamenyagīrīra-rī, ūcio nowe ūnyenda; nake ūrīa ūnyenda nīariendagwo nī Awa, o na nī nīndīmwendaga, na ndīioni-thagie we.

1 Johana 3:18, 19

Twana twakwa nītūtigage kwendana na ciugo kana na ka-

nua gatheri; nītwendanage na ciiko o tūkiendanaga na ma. Úguo nīguo tūrīmenyaga tūrī a ūhorō-ūrīa-wa-ma, na twīninage nganja ngoro, twī mbere yake.

Agalatia 4:6

Na tondū mūkīrī ciana ciake, nīkīo Ngai aarekirie Roho wa Mūrū wake atonye thīnī wa ngoro ciitū, aanagīrīre akiugaga atīrī, Abba, Baba.

1 Johana 4:13

Ūndū ūrīa tūmenyaga naguo atī nītūtūire thīnī wake, nake agatūūra thīnī witū, nī ūyū, atī nīatūgaīire Roho wake.

32 KRISTO ART THINT WITŪ TŪGĀGA NA GĪKENO

Agalatia 2:20

Nīnyambanīrio na Kristo mū-tī igūrū, no ndī o muoyo; indī rīu ti nī ndūūraga muoyo, nī Kristo ūtūūraga muoyo thiinī wakwa: naguo muoyo ūrīa ndūūraga naguo rīu, ndī na mwīrī, ndūūraga naguo no ūndū wa gwī-tikia Mūrū wa Ngai, o we wan-yendire, agīkīruta nī ūndū wa-kwa.

Aefeso 3:17a

Ningī atī Kristo atūūrage ngo-ro-inī cianyu nī ūndū wa ūrīa mwītīkitie. . .

Thaburi 16:11

Ūrīnyonagia njīra o ūrīa ya muoyo: harīa wee ūrī he na hūnī

cia gīkeno; guoko gwaku kwa ūrīo, nginya tene o na tene, kuumaga maūndū me mūrīo.

Aroma 14:17

Nī ūndū ūthamaki wa Ngai ti ūhorō wa kūrīa na kūnyua, no nī wa ūthingu, na thayū, o na gīkeno, iria ciunaga kwī Roho Mūtheru.

Johana 17:13

Indī rīu nīngūūka kūrī wee, na maūndū maya ndīroigīra o gūkū thī, nī getha maikarage na gīkeno giakwa gū gīkinyanīru kūna ngo-ro-inī ciao.

Isaia 12:3

Tondū ūcio mūgatahaga mai ithima cia ūhonokanio mūkenete.

1 Samueli 12:15

No rīrī, mwaaga kūigua uuge wa Jehova, no mūrege kūigua maathani ma Jehova, guoko kwa Jehova nīgukūmūkīrīra o ta ūrīa gwokīrīre maithe manyu.

2 Athesalonike 1:7-9

Indī na inyuī mūtūire mūnya-riragwo-rī, amūrīhe na ūhurūko hamwe na ithuī, hīndī ūrīa Mwathani witū Jesu akaguūranīrio oimīte Igūrū, me hamwe na arai-ka ake arīa me na ūhoti, mokīte me na mwaki ūkūrīrīmbūka. Nakē nīakerīhīria kūrī andū arīa matoī Ngai, o na arīa mataathī-kaga nī Uhoro-ūrīa-Mwega wa

Mwathani witū Jesu. Nao nīma-kaherithio na kwanangwo kūrīa gūtagathira, matikanae kuona ūthiū wa Mwathani, o na kana riri wake ūrīa wī na ūkaru.

Gūcokerithia Maathani 11:26-28a

Atīrīrī, mūthenya ūyū wa ū-mūthī-rī, nī kūhe ngūmūhe ūhoro wa kīrathimo, o na wa kīrumi; kīrathimo-rī, mūrīrathimagwo hīndī ūrīa mūiguīte maathani ma Jehova, Ngai wanyu, o marīa ngūmūtaara namo ngīmwatha ū-mūthī; nakīo kīrumi-rī, mūrīru-magwo hīndī ūrīa mwarega kūi-gua maathani ma Jehova Ngai wanyu. . .

KUUMBŪRA KRISTO NT KWAGITIRE

Mathayo 10:32, 33

Ní ūndū ūcio-ři, o mündū ūkoi-mbūra kūři andū atī ní wakwa, ní o na nií níngamuumbūra kūři Awa ūřia wí Igūrū atī ní wakwa. No mündū ūřia ūkangaana kūři andū, o na nií níngamūkaana kūři Awa ūřia wí Igūrū.

1 Johana 2:23

Urřia o wothe ūkaanaga Mūriū, ūcio ndarři na Ithe witū; ūřia wí-tikītie Mūriū arī na Ithe o nake.

Aroma 10:9, 10

Tondū-ři, ūngiumbūra na kanua gaku atī Jesu níwe Mwathani, o na gwitikia wítikie na ngoro yaku atī Ngai níamūriūkirie oi-

me kūři arīa akuū, no ūhonoke: ní gūkorūo ní ngoro mündū etī-kagia nayo agagituwo mūthingu, na ní kanua oimbūraga nako aga-kīhonoka.

Afilipi 2:11

O na ningī atī nímī ciothe ciumbūrage atī Jesu Kristo níwe Mwathani, ní getha Ngai Ithe witū agoocagwo.

Luka 9:26

Ní gūkorūo mündū o wothe angīconoka ní ní, na aconokere ciugo ciakwa, níwe ūgaconoke-rūo ní Mūrū wa mündū rířia ago-ka arī na riri wake mwene, na wa Ithe, o na wa araika arīa atheru.

SHAITANI — THŪ IITŪ NENE

Aefeso 6:11

Wīohei indo ciathe cia Ngai cia ita, nī getha mūhote gwītiiria mawara ma mūcukani.

Mathayo 4:1 na 10, 11

Hīndī io Jesu nīaatwarirūo nī Roho werū-inī nīguo akagerio nī mūcukani. . . Hīndī io Jesu akīmwīra atīrī, Thīi, ndiga, Shaitani, tondū ūhoro nīwandikītwo, Turagia ndu ūgoocage Mwathani Ngai waku, na ūmūtungatagīre o we wiki. Hīndī io mūcukani akī-mūtiga, na atīrīrī, araika magīuka makīmūtungatīra.

Atūmwo 26:18

Nīguo ūkamahingūre maitho, magarūrkīre ūtheri matigane na

nduma, o na magarūrkīre Ngai matigane na hinya wa Shaitani; nī getha marekagīrūo mehia mao na magaīrūo igai hamwe na arīa maamūritwo magatherio nī ūndū wa kūnjītīkia.

1 Petero 5:8

Ikaragai mūterigitwo, na mwī-hūgage. Atīrī, mūcukani, thū yanu, acangaga ta mūrūthi ūkūrama, agīcaragia mūndū wa gū-tambura.

2 Akorintho 2:11

Nī getha tūtikahītwo nī Shaitani, one ūndū wa gūtūhoota naguo; amu maūndū marīa athugundaga tūtirigagwo nīmo.

GŪTORIA SHAITANI

Ahibirania 2:14

Hakīrī ūguo-rī, kuona atī ciana
icio nīgwatanīre mwīrī na tha-
kame-rī, we nake no taguo egwa-
tīre mūthembā o ūcio, nī getha
atī, tondū wa gūkua, aanange
ūrīa mwene hinya wa gīkuū, nīwe
mūcukani.

Aroma 8:35 na 37

Nū ūngītūtigithūkania na we-
ndani wa Kristo? Anga nī kuona
thīna, kana kwihīrūo nī ruo, kana
kūnyarirūo, kana ng'aragu, kana
kwaga nguo, kana ūgwati, kana
rūhiū rūa njora? . . . No rīrī, o
na tūkionaga maündū macio mo-

the-rī, gūtoria tūrī atoria o makī-
ria nī ūndū wa ūcio watwendire.

1 Johana 3:8

Ūrīa wīhagia nī wa mūcukani,
amu mūcukani atūire ehagia kuu-
ma o kīambīrīria. Ūndū ūrīa wa-
tūmire Mūrū wa Ngai onithanio
nī rīrī, nī getha atharūrie wīra
wa mūcukani.

2 Athesalonike 2:8

Na hīndī īo-rī, nīrīo mūndū
ūrīa mūregi wātho akaguūranīrio,
nake nīwe Mwathani Jesu akora-
ga na mīhūmū ya kanua gake na
amwagie kīene, nī ūndū wa ūrīa
akonanio acokete gūkū thī.

WENDANI, NTGUO OTOMENYITHAGIA TŪRĪ ARUTWO

37

Johana 21:16

**Akīmūūria rīngī hingo ya kerī,
atīrī, Simoni wa Jona, nīnyendete?
Akīmwīra, lī-ni, Mwathani,
wee nīūū nīngwendete. Nake akī-
mwīra atīrīrī, Rīithagia ng'ondū
ciakwa.**

Agalatia 5:22, 23a

**No maciaro ma Roho nīmo
maya, nī wendani, na gīkeno, na
thayū, na gūkirirīria, na gūtuga-
na, na gwikana wega, na kwīho-
keka, na kūhorera, na kwīgirirīria
merirīria ma mwīrī. . .**

1 Johana 4:20

**Mūndū angīkorūo oigaga ūū,
Niī nīnyendete Ngai, na nīathūire**

**mūrū wa ithe-rī, ūcio nī wa ma-
heni; amu-rī, ūrīa ūtendete mūrū
wa ithe ūrīa atūire onaga, nda-
ngīhota kwenda Ngai atakīrī
aamuona.**

Johana 13:35

**Nī ūguo andū othe marīmenya-
ga mūrī arutwo akwa, mwatūūra
mwendaine.**

1 Akorintho 13:1

**Atīrīrī, o na ingītuīka atī nī'-
thiomaga thiomi cia andū o na cia
araika, na ngorūo itarī na wenda-
ni-rī, no njikare ta ndī o kīndū
kīa rūthuku kīrīa kīnege nagā
kīaringwo, kana ta thani irīa ihū-
rihanagio ikagamba karagaca!**

Mariko 16:9

Na rīrī, aarīkia kūriūka rūcīnī tene mūthenya wa kwambīrīria kiumia, aambire kuumīrīra Mariamu Mūmagidali, ūrīa aarutīte ndaimono mūgwanja.

Johana 20:26-28

Ningī matukū maathira anana, arutwo ake maarī kuo rīngī kūnyūmba thīnī, na maarī na Toma. Nake Jesu agīūka, mīrango īfī mīhinge, akīrūgama gatagātī-inī, akiuga, Gīai na thayū. Agīcoka akiīra Toma atīrī, Rehe kiara gīaku haha, ūrōre hī ciakwa; na ūrehe guoko gwaku, ūtonyie mbaru-inī ciakwa; na ūtige

gūtuīka wa kūrega gwītīkia, ūtuīke wa gwītīkia. Toma agīcokia akīmwīra atīrī, Mwathani wakwa, Ngai wakwa!

Atūmwo 10:39-41

Na ithuī-rī, tūrī aira a maūndū macio mothe ekire kūu būrūri wa Ayahudi, o na Jerusalemu. Nake nīoragirūo nī andū na kūmūcuuria mūtī igūrū. Niwe Ngai aariūkirie mūthenya wa gatatū, agītīkīra atī acoke kuoneka — no ti kuonwo nī andū othe, tīga o aira arīa maathurirūo o mbere nī Ngai, nao nīo ithuī, o ithuī arīa twarīaga na tūkanyuaga hamwe nake, aarīkia kūriūka akoima kūrī arīa akuū.

Aroma 6:4, 5

Tondū ūcio-rī, twabatithio, ní gúthikwo twathikirūo hamwe na-ke gikuū-iní kíu: ní getha atí, o ta-úria Kristo aariükirio agíkiuma kúrī aría akuū ní hinya wa riri wa Ithe, ithuū na ithuū tütüüre na mítüüríre ya muoyo mwerū. Amu twagíkorúo ní gúciarithanio túcias-rihanítio nake na kígerakanio kíu gíá gúkua gwake-rí, no taguo túgütüüra túciasrihanítio nake na kígerakanio gíá kúriuka gwake o nakuo.

Mathayo 16:21

Gwata híndí ío Jesu agíitíka kúmenyithia arutwo ake atí no kinya athíí Jerusalemu, na athí-

nio na maündū maingí moru ní athuri, na athínjíri-Ngai aría ane-ne, na aandíki-marúa, na oragwo, na mûthenya wa gatatú níaka-riükio.

Johana 5:25 na 28, 29

Ndamwíra atírī, o ma, ma, Kwí hingo íroka, o na ríu no nginyu, andū aría akuū makaigua mûgambo wa Mûrû wa Ngai; na aría mekúigua magie na muoyo. . . Mûtikagege ní úhoro ūcio; amu kwí hingo íroka aría othe me thíi-ní wa mbíríra makaigua mûgambo wake, na moime kuo, aría mekaga wega moimíre iriükíro ría muoyo, na aría mekaga úúru moimíre iriükíro ría gúcirithio.

GÜTHERA NT ONDÙ WA MWATHANI

Aefeso 1:4

Kūringana na ūrīa aatūthurire thīnī wake thi ianombwo, nī getha tūtuīke atheru na twage kaūūgū agītuona.

1 Petero 1:2

Nī gūthurūo mwathurirūo kūringana na ūrīa Ngai Ithe witū aamūmenyete o mbere, akamūtheria na Roho, nī getha mwathīkagīre Jesu Kristo na mūminjāminjīrio thakame yake. Wega wa Ngai o na thayū iromūngīhira.

2 Akorintho 7:1

Na rīrī, endwa akwa, tondū nītwīrīrūo maündū macio, nītwītheragie tūtiganage na ūndū o

wothe ūrīa ūthūkagia mündū mwirī o na kana roho, tūkīhingagie ūhoro witū wa gūtuīka atheru, o tūgītigagīra Ngai.

2 Timotheo 2:21

Hakīrī ūguo-rī, mündū angītheria, atiganage na maündū marīa matarī gītīo, no atuīke ta kīndū gīa gūtīwo, kīndū kīamūre, o kīrīa kīagīrīire mwene nyūmba arutage wīra nakīo, na kīrīa kīhaarīrīrio wīra o wothe mwega.

1 Petero 1:15

Indī kuona atī ūrīa wamwītire nī mūtheru; o na inyuī tuīkai atheru mīthīre-inī yanyu yothe.

Ahibirania 13:12

No taguo Jesu nake aanyaririi-rūo na nja ya kīhingo, nī getha atherie andū na thakame yake mwene.

Mathayo 3:11

Niī-rī, ndimūbatithagia na mai nīguo mwīrire; no rīrī, Urīa ūgūūka thutha wakwa arī na hinya kūrī niī, na ndīigaine niī ndimūkuuře iratū ciake; Ucio-rī, nīakamūbatithia na Roho Mūtheru, o na mwaki.

Luka 1:74, 75

Atī nīagatwītikīria, twarīkia kūhonoka moko-inī ma thū ciitū, Tūcoke tūmūtungatagīre tūtarī na

guoya, Na tūtūřre mbere yake matukū maitū mothe tūrī atheru na tūrī athingu.

Isaia 35:8

Nakuo kūu nīgūkagīa njīra njarī ya gitwari, o ya barabara, nayo ūtagwo ūū: Njīra īrīa nyamūre; īndī arīa matarī atheru matikamīgera, nao arīa makamīgera agakoragwo e hakuhī nao; tondū ūcio, o na arīa akīgu matikamīhitia.

1 Johana 1:9

Twakiumbūra mehia maitū, we nī mwīhokeku, o na nī mūthingu, agatuohera mehia maitū, na agatūtheria tūgathirūo nī maūndū marīa mothe matarī ma ūthingu.

ANDŪ MAIYŪIRŪO NI ROHO

Aroma 8:9

No inyuī-rī, mūtitūire mūrū-mīrīire ūhoro wa mwīrī; mūrū-mīrīire ūhoro wa Roho, akorūo Roho wa Ngai nīwe ūtūrāga ngoro-inī cianyu. No rīrī, mūndū o wothe ūtarī na Roho wa Kristo, mūndū ūcio-rī, ti wake.

Atūmwo 4:31

Na rīrī, maarīkia kūhoya, hanđū hau monganīte hagīthingitha; makīiyūrūo othe nī Roho Mūtheru, magīkīaria Ūhoro wa Ngai momīrīirie.

Atūmwo 1:8a

No nīmūrīheo hinya, Roho Mūtheru aarīkia gūkinya igūrūrianyu: na mūtuīke aira akwa. . .

Luka 11:13

Nīguo-rī, mwagīkorūo inyuī, na mūrī oru, nīmūūī kūheaga ciana cianyu iheo njega, ī Ithewanyu wī Igūrū angīkīria atīa kūhe Roho Mūtheru arīa māmūhoyaga?

Atūmwo 13:52

Nao arutwo magīkena o gūkena, na makīiyūrūo nī Roho Mūtheru.

Ezekieli 36:27

Nī gwīkīra ngamwīkīra roho wakwa thiinī wanyu, ndūme mūrūmagīrīre irīra cia watho wakwa, na mūmenyagīrīre matuīro makwa ma cira, mūmekage.

1 Petero 4:12, 13

Endwa akwa, tigai kūgega nī ūndū wa thīna ūtarii ta mwaki ūrīa ūkirī kūmūkora, ūtuīke wa kūmūgeria, ta arī ūndū ūkūmūkora ūtarii wa ndūire: no rīri, kenagai, kuona atī nīmūgwanīre na Kristo kūnyarirīka gwake; nī getha o na hīndī irīa riri wake ūkaguūranīrio, mūgakena o mūgicanjamūkaga.

Kūguūrīrio 21:4

Nake nīekūmagiria maithori mothe mathire maitho mao; nākīo gīkuū gītirī hingo gīgacoka kūgīa, o na gūtirī hingo gūgacoka kūgīa na kīeha, kana kīrīro, kana

ruo; maūndū marīa ma mbere nī mathengu magathira.

Isaia 66:2

Nī ūndū-rī, indo icio ciotle ciathondekirūo nī guoko gwakwa, nīkīo ciagiire igagītūra o kuo; ūguo nīguo Jehova ekuuga. No rīri, mūndū ūyū nowe ngūiguīra tha, o we ūrīa ūikaraga enyihi tie, na akagīa na ngoro īherete, na akainainio ngoro akīīrutaniā nī gūtīa ūhoro wakwa.

Thaburi 37:3

Wihokage o Jehova, na wīkage wega; wītūūrīre o būrūrī-inī, na ūthingatage o wihokeku.

CITRANTRO CIA ARTA MEKÜGERIO

Thaburi 34:19

Maūūru no maingī makoraga ūrīa mūthingu, īndī, Jehova nīamūteithūraga harī mo mothe.

Aroma 8:28

Ningī nītūūī atī harī andū aria menda Ngai, nīo aria metītwo nīwe kūringana na ūrīa aathugundire eke-rī, maūndū mothe nīmateithanagia hamwe namare-hagīre kīrathimo.

1 Akorintho 10:13

Mūtirī mwagerio na magerio matonagwo nī andū othe; na rīrī, Ngai nī mwīhokeku, na ndangī-tikīra mūgerio na magerio makīrīte marīa mūngīhota gwītiiria; no

hindī ūrīa mūkūgerio nīarīmu-nagīra njīra ya kūhonokera, nīgetha mūhote gwītiiria magerio macio.

Isaia 43:2

Hindī ūrīa ūkūgera maī-inī ūkīhitūkīra kuo-rī, ndīrīkoragwo ndī hamwe nawe; o na ūkīgera njūī-inī-rī, itigakūrindania; o na hindī ūrīa ūkūgera mwaki-inī-rī, ndūgacinwo nīguo, o na kana ūrīmbūkīrūo nī rūrīmbī rūguo.

Ahibirania 2:18

Amurī, kuona atī we mwene nīaathīnīkire akīgeragio, nīahoga gūteithia andū aria mageragio.

Kūguūrīrio 3:5

Ūrīa wa gūtorania-rī, agakīhumbwo nguo icio njerū; na ndirī hīndī ngatharia rīitwa rīake rīthenge thīinī wa ibuku rīrīa rīa muoyo, na nīngetikīra rīitwa rīake harī Awa, na harī araiaka ake.

Kūguūrīrio 3:12

Ūrīa wa gūtorania-rī, nīngamūtua gitugī kīa hekarū ya Ngai wakwa, na ndarī hingo agacoka kuumā kuo, o na rī; na nīngamwandīka rīitwa rīa Ngai wakwa, o na rīitwa rīa itūūra rīa Ngai wakwa, nīkuo Jerusalemu irīa njerū, irīa ya kuumā Igūrū

kwī Ngai wakwa, o na ndīmwandīke rīitwa rīakwa mwene rīrīa rīerū.

Kūguūrīrio 2:7

Ūrīa ūrī gūtū, nīakiigue ūrīa Roho arera makanitha. Ūrīa wa gūtorania-rī, we nīngamwītikīria ariage maciaro ma mūtī wa muoyo, ūrīa wī mūgūnda wa kwa Ngai, kūrīa maroho ma ariā metikītie mathiaga.

Kūguūrīrio 3:21

Ūrīa wa gūtorania-rī, we nīngamwītikīria aikarīre gītī gīakwa gīa ūthamaki hamwe na nīi, o ta ūrīa nīi na nīi ndatoranirie, na ngīikaranīra hamwe na Awa gītī gīake gīa ūthamaki.

NGAI NTARAGIA NA ITHUT ŪHORO-INT WA GŪTHARIA ŪHIKI

Mathayo 5:32

No niū ngūmwīra atīrī, atī o mūndū ūrīa ūngīte mūtumia wake, tiga o ūndū wa ūtharia, nīegūtūma atuīke mūtharia: na ningī o mūndū ūrīa ūkamūhikia hīndī io ateetwo, ūcio no atuīke nīatharītie.

Aroma 7:2, 3

Amu mūtumia o wothe ūrīa wī na mūrūme-rī, aikaraga mohanītio na mūthuriwe nī watho o hīndī ūrīa mūthuri ūcio e muoyo; no rīrī, mūthuri angīkorūo nīaakua-rī, mūtumia ūcio nīaatigithūkana na watho ūcio ūramuohitha-

nītie na mūthuriwe. Tondū ūcio-rī, angītuīka wa mūndū mūrūme ūngī hīndī io mūthuriwe e muoyo, mūtumia ūcio no atuwo mūtharia; no rīrī, mūthuriwe angīkorūo nīakuīte-rī, hīndī io arīkara-ga ta ohoretwo harī watho ūcio; o na angīhikio nī mūndū ūngī-rī, mūtumia ūcio ndangītuīka mūtharia.

Luka 16:18

O mūndū ūrīa ūngīte mūtumia na ahikie ūngī, nīatharanītie: na-ke mūndū ūrīa ūkahikia ūrīa ūteetwo nī mūthuriwe, nīathara-nītie.

Kūguūrīrio 3:11

Nīngūūka o narua; gwatagīria
maūndū marīa wī namo, mūndū
o na ūrikū ndakanae gūthū na
thūmbī yaku.

Mathayo 24:30

Na hīndī īo kīmenyithia kīa
Mūrū wa mūndū nīgikoneka
kūrīa igūrū: ningī hīndī īo iruka
ciothe cia thī nīikagīa na kīeha,
na nīikona Mūrū wa mūndū
agīūka arī igūrū rīa matu ma
igūrū, na arī na hinya na rīri
mūningī.

Johana 14:3

Na ndathīi ndamūthondekera
handū, nī gūcoka ngacoka, ndī-

mūtware mūgaikarage o harī nī,
nīguo harīa ndī, na inyuī mū-
gīage ho.

Mathayo 24:27

Tondū o ta ūrīa rūheni ruu-
maga o kūrīa irathīro, na rūko-
nwo o kinya ithūīro, ūguo noguo
gūūka kwa Mūrū wa mūndū gū-
kahaana.

Mariko 8:38

Amu-rī, mūndū o wothe ūga-
conoka nī nī, na aconokere ciugo-
ciakwa hingo ya rūciaro rūrū
rūa ūtharia na rūa mehia, nīwe
ūgaconokerūo nī Mūrū wa mū-
ndū, rīrīa agoka e na rīri wa
Ithe na me na araika arī atheru.

1 Johana 3:2

Endwa akwa, rīu tūrī ciana cia Ngai, na gūtirī kūramenyithanio ūrīa tūgaikara thutha. Nītūūi atī o rīrīa we akonithanio, tūkahaa-nana nake; nī gūkorūo tūkamuonā o ūrīa atarii.

Mathayo 16:27

Tondū rīrī, Mūrū wa mūndū ndarī hingo atagoka e na rīri wa Ithe, hamwe na araika ake; na hīndī īo nīagatuīra o mūndū o ūrīa ūringaine na ciiko iria aaneka.

Luka 21:27

Na hīndī īo nīguo makona Mūrū wa mūndū agiūka na itu, ari na hinya na rīri mūngī.

Luka 12:40

O na inyuī ikaragai mwīhaa-rīrie: nī gūkorūo Mūrū wa mūndū nīagoka o thaa ūrīa mū-tegereirie.

Kūguūrīrio 16:15

Atīrīrīi, ngūūka ta mūici. Gū-kena-rī, nī ūrīa ūikaraga ehūgīte, na amenyereire nguo ciake, nda-kae gūthūi njaga, na onwo aco-noke.

Atūmwo 1:11

Makīmoria atīrī, Inyuī andū a Galili, nī kī gītūmīte, mūrūgame mūcūthīrīrie Igūrū? Jesu, o ro ūcio watwarūo Igūrū oime harī inyuī, nīagacoka rīngī o ro ūguo mwamuona agīthūi Igūrū.

KIUGO KIA NGAI

Thaburi 119:105

Uhoro waku nī tawa ūmūrika-gira makinya makwa, nī ūtheri ūria ūnyonagia njīra.

II Timotheo 3:16

Uhoro o wothe wandikītwo Maandiko-inī nīwekīrirūo nī Ngai ngoro-inī ya mūwandiki, na wī na kīguni uhoro-inī wa kūrutana, na wa kūmenyithia andū ūru wao, na wa kūmakaania, o na wa kūmamenyeria mītūrīre ūria ūngaine na ūthingu.

II Petero 1:21

Tondū-rī, mohoro marīa maa-narathwo, gūtirī ūri woka o na

rī nī ūndū wa kwenda kwa mūndū: no andū nīmaaririe uhoro uumīte kwī Ngai, mataarītwo nī Roho Mūtheru.

Thaburi 119:11

Uuge waku nīndīwīigīire thīnī wa ngoro yakwa, ndikanae gū-kwīhia.

Mathayo 22:29

Nake Jesu akīmacokeria akī-mera, Mūkūhītia, nī ūndū mūtiūrī Maandiko o na kana hinya wa Ngai.

Luka 21:33

Igūrū na thī nīgūgathira: no ciugo ciakwa itirī hīndī igathira.

Text reprinted from the Bible in Kikuyu by permission of the United Bible Societies Africa Regional Centre, Nairobi, Kenya.

Published in numerous languages by World Missionary Press as God supplies funds in answer to prayer. Other booklets are also available. If you would like more copies for careful distribution, please write in English to:

World Missionary Press, Inc.
P.O. Box 120
New Paris, Indiana 46553-0120 USA

Kenya

12/94

41 Kikuyu

KIU